

El 13è Simposi d'Arenys de Munt, un pas més cap a la restauració del nostre passat

Autor: Francesc Manzanera

Data de publicació: 02-01-2014

Aquí teniu un breu resum del Simposi, elaborat per En Francesc Manzanera.

Els dies 22 i 23 de Novembre se celebrà a la Sala Municipal de l'Ajuntament d'Arenys de Munt el 13è Simposi sobre la Descoberta Catalana d'Amèrica.

Els actes s'iniciaren divendres a la tarda, amb els parlaments de suport i benvinguda de l'Albert Codinas, President de l'Institut Nova Història (INH), del Sr. Joan Rabasseda, batlle d'Arenys de Munt, del Sr. Estanis Fors, batlle d'Arenys de Mar, de la Sra. Imma Tubella, Catedràtica de comunicació de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), del Sr. Albert Pont, President del Cercle Català de Negocis (CCN) i del Sr. Vicent Sanchis, periodista i vicepresident d'Òmnium Cultural.

Acte seguit, el Sr. Lluís Font farcí amb un munt de dades la història de la vida i mort a les muntanyes de l'Urgell de la princesa Xipaguazin, filla de l'Emperador mexicà Moctezuma, batejada Maria, i del seu matrimoni amb Joan Grau, baró de Toló i capità de les forces d'Hernan Cortés, així com una llarga llista d'episodis, relacionats amb la nissaga de la parella, o la llegenda del tresor que la princesa hauria portat com a dot.

Seguidament, el Sr. Lluís Matamala presentà la troballa d'un document, concretament un testament de 1490, on els germans Lluís i Joan Colom són esmentats sense que s'hi faci constar el mot "quòndam", de la qual cosa en podríem concloure que eren ben vius aquell any.

Per tancar la jornada, la Sra. Pilar Montoliu ens obsequià amb la primícia d'un tall, de la nova pel·lícula sobre la misteriosa personalitat de Leonardo de Vinci, que prepara amb en Jordi Bilbeny, i que ben aviat en podrem fruit als Cinemes Girona (de Barcelona).

L'endemà tocà aixecar-se ben de matí, per escoltar les paraules de la regidora de cultura Sra. Tònia Vila, de suport a la tasca de recerca i reivindicació obstinada, encapçalada durant aquests anys pel Sr. Jordi Bilbeny i els seus companys de l'INH, i de les d'agraïment d'en Jordi a tots els presents, i després, en la fredor de la sala, començà a desgranar-se el Simposi, amb les noves aportacions de l'Isaac Mestres, que explicà la seva lectura de la història de Catalunya llegida als vitralls de la catedral de Brusel·les.

A continuació, en Lluís Batlle, mostrà documents i llibres on, al segle XVIII, Bartolomé de Las Casas (o Casaus) deixa de ser un “espanyol” i passa a ser “francès”, i com aquest fet ha estat tractat per la historiografia oficial espanyola posterior, deixant pel camí un munt d'interessades interpretacions, i reveladors silencis.

Continuà en Santi Serra, que ens il·lustrà de l'impossibilitat que el gruix més important de galeries de la mal coneguda “armada invencible” fos obra de les drassanes d'una Santander afeblida per la pesta, i amb unes infraestructures damnades, incapaces de respondre a una tan important comanda de vaixells.

En Ramon Serrano, es referí als “principats” de Barcelona com a primeres monedes amb presència de les columnes d'Hèrcules, emblema de l'Emperador Carles, al seu revers, i dels fets, sospites i conclusions que ha anat trenant al voltant d'aquesta i d'altres encunyacions estudiades.

Francesc Magrinyà, s'enlairà en un brillant exercici d'erudició bíblica i llatina, per descobrir, darrere les evocacions al “nom sagrat” i els mots “s'envolà”, presents als epitafis de l'obra de Joan de Castellanos, a ningú més que un Colom, i mai el Colom que se'ns vol endossar, però que no vola.

Tocades les onze arribà el moment del descans, de fer un cafè calentó i menjar una mica, per tal d'esbargir el cap i posar el cos a punt per a la següent tanda de ponències. Mentre, aprofitant els minuts, apassionades converses d'uns i altres, cues a les taules de refresc, agradables trobades de vells amics, i uns quants que aprofiten per fer el cigarret al carrer.

Enllestint el refrigeri, l'Enric Guillot, autor aplaudit del llibre “Descoberta i Conquesta Catalana d'Amèrica”, arrencà fort, descobrint com un dels quarters de l'escut atorgat a l'Almirall, concretament el que presenta un garbuix estrany de petites illes, s'aparella en un bon gruix d'armorials europeus, que veiem a la pantalla, a un territori dit sempre “les Índies”, fins arribar a l'únic document, on aquest espai restà en blanc, però on augmentant el detall, descobrim nítidament ni més ni menys que el nom de Catalunya.

Tot seguit en Josep Segarra proposà el possible origen català de la celebèrrima “arrova”, avui per a tots imprescindible, desplegant una petita mostra de documents del s. XV on ja veiem reflectida mesura i mot.

La Montserrat Montesinos, a continuació, féu una àmplia i entretinguda dissertació de com eren cantades les hores a les naus catalanes per tal d'indicar el temps i fer els relleus de les guàrdies, i concloure que, si la llengua d'aquelles cançons era la catalana, el mateix hauria de valdre per les naus que descobriren Amèrica.

L'Ivan Giménez, mostrà al seu torn, el seguit de coincidències en la vida i nissaga dels dos Joans, l'un rei de Castella, l'altre dels Estats Catalans, que podrien, al seu parer, qüestionar la veracitat de les biografies.

L'Albert Fortuny, dret a l'escenari, ens guià a continuació en un viatge amè per l'entorn de Montserrat fins Sant Pere de Riudebitlles, abans poble amb escut coronat per tiara papal, descobrint-nos per camins, que el ponent té ben apamats, curioses històries de l'extensa i múltiple relació de la muntanya amb la gesta colombina.

En Miquel Llauredó mostrà diverses fonts d'on va extreure un seguit d'indícis suggerents, com la utilització, particularment en les de Vicenç Pinzon i Francesc d'Orellana, de la “gúa”, unitat de mesura mediterrània, en lloc del “codo” que correspondria a unes expedicions se'ns diu que castellanes.

En Felip Rodríguez, arribat de Tarragona, ens obsequià amb una densa mostra de les seves valuoses recerques, impossible de resumir aquí, i que per això ens conformarem amb el suggeriment de la proximitat dels noms de Cala Forn (Fornells) i Califòrnia, semblança que observarem existeix també en els accidents geogràfics, i recolzada en el fet que els exploradors haguessin estat uns Cardona.

Per acabar la tanda del matí, parlaren en Francesc Garrido, que proposà el nom de “carraques”, vaixells de l'època, com a origen del de “Caracas” i no el de la tribu índia dels “cacacares”. En Pere Baladrón, que a través de la literatura de viatges del XVIII i XIX, buscà de demostrar la impossibilitat que Palos fóra el port de sortida d'En Colom; i finalment en Jordi Miravet ens regalà una profunda reflexió de les imbricacions polítiques existents entre els fets passats i els presents.

Després d'això, les ganes d'esbarjo i la gana són considerables i la pausa de tres hores del dinar, de conversa, passeig i companyonia, l'agraeix el cos i l'esperit.

El temps corre i les cinc arriben aviat, i és en Francesc Jutglar qui obrí el torn de tarda mostrant com els diccionaris, particularment els de la “Real Academia” poden ser també una eina poderosa d'adulteració i tergiversació històrica.

En Lluís Mandado, l'autor del llibre “El Quixote va esborrar el Quixot”, aprofundint en la mateixa temàtica, tractà de la poc coneguda proximitat del Quixot amb fonts angleses i americanes (concretament cità Thomas Shelton) i amb la província de Virgínia.

En Manel Capdevila dedicà el seu torn a perseguir el camí que portarà la guitarra, instrument del qual Tintoris atribueix la invenció als catalans del XV, passant pels Amat de Girona, creadors del violí i mestres d'Stradivarius a Cremona, fins a arribar a les illes hawaianes i l'ukelele. Una discrepància de valoració amb una de les assistents a la jornada, fou tancada amb acord.

En Víctor Cucurull cercà de demostrar la identitat entre els Despuig i els Vespucci italians. Seguí la Dolors Marín parlant de Diego de Torres, primer fumador conegut d'Europa, que féu notar com en tantes biografies de personatges fets castellans, se'n desconeix quasi absolutament tot, però ens diuen que és d'Ayamonte (“això sempre ho tenen clar”), va estar a les ordres de Colom (“l'ordeno i mando és consubstancial”) i “curiosament” fou tancat a la presó per fumar en públic, no pas a Sevilla ni Palos sinó a Barcelona.

En Paolo Pellegrino ens sorprengué amb una lectura d'Utopia de Thomàs Moro, on aquest país idíl·lic es llegeix perfectament com a al·legoria i reflex de la Catalunya del moment.

En Joan Cassola sotraguejà l'assistència amb la comparació i similitud dels retrats de Colom i d'Erasme.

En Pep Mayolas, autor dels llibres “La Princesa a l'exili” i “Fins que en Colom begui a Galet”, que té a punt de sortir un nou volum dedicat a Erasme, digué prendre nota de la similitud dels retrats per a aquest estudi. D'altra banda, les seves conjectures el portaren a proposar Ramon Marquet com el personatge real que amaga la figura inconnexa de Fray Antonio de Marchena.

En Joanjo Albinyana, vingut de Xàtiva, ens delectà un cop més amb el triangle geogràfic de València, Gandia, i Xàtiva, i dins aquest del poble de Genovés, llocs per on es mogueren els principals factors del projecte colombí. Dedicà aquesta volta la ponència a descobrir les semblances dels paisatges xativins amb els pintats per Andrea Verrochio, mestre de Leonardo.

I ja en el darrer torn, l'emotiva intervenció de l'argentina-catalana Susana Rodríguez, que anima a tots a seguir en la tasca irrenunciable de recuperar la verdadera memòria dels fets.

Quasi per acabar, les paraules, per tots esperades d'en Jordi Bilbeny, conegut de tothom, autor de diversos llibres, i més projectes que ens ha dit portar entre mans, entre ells la reedició de la “Brevíssima relació de la destrucció de la història” en una nova editorial. Amb la seva oratòria sempre enginyosa, presentà quatre documents que vindrien a certificar amb força, l'existència i importància d'un port a la vila de Pals, punt de sortida, segons les seves recerques, de les naus del primer viatge d'En Joan Colom.

Les darreres paraules foren les d'Eugeni Casanova, que ens recordà la importància dels fets del moment, que donen el caràcter d'excepcional i històric, a cada segon, hora i dies que tenim el privilegi de viure, i la responsabilitat que tenim tots de fer-lo arribar mitjançant la doble afirmació i la feina, al port que l'amor dels nostres avantpassats ha permès que nosaltres puguem veure tan a prop. No els oblidem mai, que això és també la història, i guanyem, perquè només guanyant podrem seguir explicant-la tal com va ser.

Francesc Manzanera